

delujejo tri velkanske vojne ladije oklopnice. — Perzijski kralj pojde h kronanju ruskega carja v Moskvo in obišče potem še druge evropske dežele in mesta.

## Za poduk in kratek čas.

### Staroslovanski kmet na polji in doma.

II. 7. Kteri so bili navadni pridelki starih Slovanov? V prvi dobi so brez dvombe pestovali žito. Da je toto bil njihov menda najnavadniji pridelek in živež, njihov vsakdanji kruh, to lahko sklepamo iz imena samega: žito = ži—to od ži—ti, ži—[vi]—ti. Ta beseda je bila in še je sedaj doma pri Slovanih.

V obče so naši paganski stariši s izrazom „žito“ imenovali tisto vrsto rastlin, katere so jim pač v tem ali onem kraju veljale navadno za živež. Odtod prihaja, da sedaj pod imenom „žito“ po nekterih krajih n. pr. pri Ljutomeru razumevajo rž, po drugih pšenico, drugod zopet oboje, t. j. rž in pšenico.

Na Dobrni izraz „žito“ velja za: rž, pšenico, proso, hajdino in turščico. Na meji srbsko-hrvatski proso pravijo žito. Ko so namreč južni Slovani bili spoznali proso, postalo jim je najpriljubljenejši živež.

Hrana od prosa bila je na dnevnem redu. Od prosa pekli so kruh, pripravljali kašo. Ako je Slovan hotel ptujca počastiti, je pred-nj položil proseno jed in med.

Kar je rečeno glede besede „žito“, isto bo veljalo gotovo tudi ob imenu „jedličje“, ki je znano na Koroškem; dotična rastlina bila je o svojem času menda navadna jed, hrana.

Z ječmena phali so pšeno, bržčas tudi s pšenice, odtod morda njeno ime, ali so pa ječmenu s prva po kterih krajih rekali pšenica. Z ovsom in ječmenom so kmili perotnino in konje. Luk ali čebula in česnek sta takrat pri hiši nadomestovala vse naše „malovje“ ali korenje. Luk in česen bila sta skoro na vsakej mizi, zatoraj so te rastline Slovani sadili v velikej meri. Repo in mak sejali so le po vrtih.

8. Kako so Slovani zrnje pripravljali za živež? — Stari Grki in Rimci so klasje pekli ter zrnje brez vsakega daljšega obdelovanja zobali. Bržčas so tudi Slovanje vsaj v najstarejši dobi tako ravnali. Vendar že od pomniveka so brez dvombe Slovani posluževali se ročnih mlinov; s pomočjo totih so drobili zrnje in dobivali moko. Pisatelj, katerega večinoma tukaj posnemamo, pravi, da so to bili mlini, kakoršnih so imeli Grki pa Rimci v poznejši dobi in kakoršnih danes najdeš po Aziji, namreč: dva kamena, od katerih je spodnji na sredini visok a proti okrajku vse nižji in nižji, zgornji pa je vdobljen tako, da ga lahko vrtilj po zdolnjem. Zgornji kamen ima otvor ali luknjo, kamor se

polagoma spušča zrnje; če ga primeš za ročico ter vrtilj, dobil boš moko, se ve da ne najlepšo. Niso li žrmlje pri naših Haložanih in pri Slovanih na Moravskem, kolikor je pisatelju teh vrstic znano, gospodarstvena dedščina naših predstarišev?

9. Slama služila je za pokrivanje prebivališča, ob zimske dobi so jo pokladali tudi živini. Seno in otavo, skrbno osušeno, shranjevali so na podstenji, pod pristrešjem, ali so pa slamo, seno in otavo spravljali v velike krpe, ki so jih vtrjevali s pomočjo primernih kolov. Ta način gospodarstvene priprave Rusi imenujejo „koli“, Poljaki „kolnia“, Čehi „kolna“, Slovenci na Murskem polji pa pravijo „oselica“, t. j. ob selo, selišče, prebivališče postavljen velik kup slame ali ktere ga si bodi rastlinstva.

10. Ograje, ogradi. — Izmed sadonosnega drevja so stari Slovanje gojili posebno jablan ali jabelko, pa tudi hruške, breskve sljive ali češplje in orehe. Vrte pripravljali so si blizu domovja; v istih pestovali so luk, česnek, mak in druge rastline. Da živad tega ni mogla oškodovati, zatoraj so dotične kraje zagrajevali s plotom. Zdi se, da je Stari Slovan tudi svoje njive ograjeval, ker mu je številna zverad sicer preveliko škodo delala; zaradi tega je tudi tu in tam svoja prebivališča postavljali sred polja, da bi ga laglje opazoval in varoval.

11. Ne smemo pozabiti, da je reja lena in konopelj bila posebno priljubljena in poglavitna skrb ženskega spola. Staroslovenske žene in dekleta so od omenjenih rastlin pridelovale obлеко domačej družini in neke arabski potovalec, Ibrahim ibn Jakub po imenu, ki je živel v 10. stoletji, hvali ukusno lepoto slovanskega oblačila, katerega so bile škrinje polne. — Razven ostalih manje imenitnih rastlin so naši predniki poznavali lastnost hmelja, če ne oplemenjenega, vsaj v njegovem divjem stanji ter so ga že v srednjem veku dodavali pivu, dá, nekteri celó mislijo, da je hmelj od Slovanov prešel k ostalim narodom evropskim.

12. Lega njiv in travnikov bila je vravnana po tem, kako se je obdeloval in v polje prevstvarjal zdaj ta zdaj oni košček prvlje še neobdelane zemlje, bodisi, da je bil bliže vesi ali se dozdeval rodovitnejši ali ngajal temu ali drugemu semenu. Zemljišče bilo je imovina vsem sosesčanom skupaj; pozneje imela je vsaka družina svoje polje, ki se pa je nerazdeljeno podedovalo otrokom umrlih starišev. — Ko so Slovanje bili podložniki Germanom ali Nemcem, so slovenska kmetijstva bila vselej menjša, kakor nemška ter so se merila po številu plugov, ki jih je bilo treba, da so zamogli polje obdelati. Kakor staronemški pisatelj Helmoild poroča, je jeden plug zaznamenoval jedno kmetijo. Tako je določil še leta 1262 gnezenski shod. Potem nazoru so na Českem kmetijstva

merili do konca 13. veka, v 14. stoletju pa so se po nemški navadi določena in obmerjena kmetijstva že po vsem Českem udomačila. Ločila so se slovanska kmetijstva od nemških v tem, da so bila manjša, ter ste n. pr. v Lužicah in v Šleziji že dve tretjini nemškega kmetijstva veljale za celo slovansko; a na Pomorskem je jedna tretjina nemškega kmetijstva že toliko obsežala, kakor celo slovansko. Bremana so se pa nakladala obema jednaka! Tam namreč, koder so se Nemci množili, so Slovanom stopali na prste, kolikor je le bilo mogoče. Bili so celo časi, ko je „Slovan“ in „sužnik“ pomenjalo jedno tisto. Sicer pa žalostno stanje starih Slovanov med stalinom lahko razpoznaš iz tistega ukaza leta 1170 na Šverinskem, ki je veleval, da če sreča kdo Slovana na kakšnem prikritem in sumnivem kraju, naj se mu Slovan opraviči, čemu je tukaj? Ako ne ve zadovoljivnega odgovora, obesi naj ga takoj na bližnjem drevesu! Če so se Slovani naselili v kakem mestu, živeli so za se v posebnih ulicah kakor drugod židje. In naš izvirnik pristavlja: Da so si Nemci v zatiranju Slovanov premalo prizadevali, tega si pač ne morejo očitati.

(Dalje prih.)

**Smešnica 9.** V nekem kraju so najeli za drugi šolski razred pri trdem Nemci poslopje za šolo. Otroci so z malimi izjemki sami slovenski. Molili so pa v šoli pred in za podukom samo nemški. Nekdo vpraša zakaj? Učenec odgovori: lastnik hiše je trd Nemec in v njegovej hiši Bog ne razume slovenski; zato molimo nemški.

Stavešinčar.

## Razne stvari.

(Gospod Janez Leon), tiskar v Mariboru je naglo umrl. Tiskarno prevzame njegova žena in vsi trije listi: „Südsteirische Post“, „Popotnik“ in „Gospodar“ tiskali se in izhajali bodo ondi, kakor do sedaj.

(Iz Slov. bistriškega okraja) se prosi objaviti, da naj vsi volilci kmetskih občin za okrajni zastop pridejo na posvetovanje h Petru (poprej Flecksieder) na den volitve, t. j. 6. sušca, točno ob 9. uri zjutraj. — Več volilcev!

(Mariborska čitalnica) vabi za nedeljo 4. marca ob 8. uri zvečer k veselici. Sviralo bode se na glasoviru, citrah in deklamovalo.

(Ptujška čitalnica) ima 4. sušca ob 5. uri popoldne občni zbor. Volil se bode novi odbor in revizijski odsek. Če ne pride ob 5. uri dosta udov, sklepajo ob 6. uri navzoči o istem dnevnem redu.

(Iz Podčetrčka) se nam piše, da gleštajo tam samo 3 nemčurje; prvi je baje Pacolik, drugi Mojzes, tretji pa Bemek. Vsak hoče vel-

jati za trdnega Nemca, čeravno nima nobeden nemške krvi.

(Oderuh Gassmajer) iz Maribora je zopet tožen.

(Bivši notar Hofrichter) slov. graški je umrl.

(Umrta) sta škof Jirsik in šolski nadzornik Šolar.

(V Terbovljah) je se rudarski delavec Budna tepel in dobil z nožem 7 ran.

(Neumen Ptujčan) pravi, da Slovincem treba samo 2letnega šolanja, če se slovenski podučuje, 3letnega pa, če se nemški prednaša. Sedaj vemo, zakaj so nam nemški liberalci 3letno šolo vsilili in toliko stroškov za zidanje novih šol, samo zavoljo ponemčevanja.

(Pri sv. Križi) nad Mariborom so ničvredni ponočnjaki učitelju šipe na oknih vbili.

(Narodno biblioteko) začel je izdajati g. J. Krajec, tiskar v Rudolfovem na Kranjskem. Snopič velja 15 kr. Prvi snopič je izišel in objavlja knjižico znano: „Kranjska čbelica.“

(Pri sv. Juriji) ob južnej železnici je cigan Huber (rodom bržčas Nemec) posestnika Seb. Freceja obstrelil s pištolo. Cigana so žandarji odgnali v Celje.

(Pomiloščen) v zapor na žive dni je Breznik Jakob, ki je bil k smrti na vislicah obsojen, ker je blizu Rogaca zaklal očeta in brata.

(V Frankolovem) je bilo posestvo 6000 gold. cenjeno za 3600 fl. prodano. Dva dni pred dražbo je stari posestnik hrame in 2 kozoletca podrl.

(Sv. misijon) obhajajo č. oo. lazaristi na Remniku od 7. do 16. sušca t. l.

(Wildhauški Karneri) je drzno psoval v državnem zboru pa poljski poslanec Hausner ga je zavrnil in do tal pomandal.

(Celjska druhal) je pri Kočevarjevem pogrebu Slovence psovala: „windische Trotteln“ itd.; eden pijani nemčur je nosil nemške puntarske trake; Slovenec uže svojih mrtvih ne more pokapati mirno na slovenskih tleh. „Slov. Narod“ in „Slovenec“ pa močno grajata celjskega opata, ki je, akopram prošeni cerkvene obrede latinski in slovenski opraviti, začel nalašč: „Vater unser“. Več kakor 30 mešnikov in ljudstvo pa je nadaljevalo: daj nam dnes naš vsakdanji kruh.... Ali to ni očitno žaljenje Slovencev? Nemškutar povsod lastnej materi v lice bije!

Dražbe III. 7. marca: J. Rudič, Vojnik, 801 fl. 9. marca: Maj. Magdaleneec, Kozje 3150 gld., Anton Čeček, Rogatec, 835 fl., Jož. Šterbucel, Kozje 355 fl. 12. marca: A. Jevšek, Sečovo, 4410 fl. 13. marca: Treza Mesarec, 3400 gold. 14. marca: Jakob Stancer, Jarenina 200 gold. F. Smrečnik, Fürst 519 fl.